

FOAIE

pentru

MINTE, INIMA și LITERATURA.

No. 23.

Dumineca 2. Junie.

1840.

**Domnului
Marelui Banu M. Ghica,
capul Departamentului din neuntru,
Presidentul Eforiei scolaeru
etc. etc. ect.**

Ърмаге

Анвзцѣтѣра іар а лимбилор стрзине претѣтіндеї аге ѣн скопѣ. Да ної пз-нз акѣм че скопѣ а авѣт? Скопѣа по-літїк шї комерчіал? Дар нѣ ведем ан шкоалеле ноѣстрѣ: тѣрчѣаска, немѣеаска шї мѣскѣаска. — Скопѣа літерар? — Дар н'ам вѣзѣт сѣ се анѣеце лимбиле докте антр'ѣн кіпкѣм сѣ се арате афїнітатеа шї релациа дїнтре еле, ка де ачї сѣ пѣтем ведеа афїнітатеа шї релациа ан-тре лимбиле ворбітоаре шї антре а ноа-стрѣ, шї іар релациа лимбилор ворбітоаре кѣтре челе докте. — Скопѣа ка сѣ кѣл-тївзм пе а ноастрѣ? — Дар нѣ с'а вѣ-зѣт спре ачест сѣфершїт сѣ се каѣе ан шкоале лимбиле де ла карѣ пѣтеа сѣ се анкїее а ноастрѣ шї сѣ се кѣлатїве. Спо-рїнда дѣпе фїреа еї: лимба ноастрѣ се асѣ-мѣзна ан шкоале пзнз акѣм антокмаї ка о плантѣ че креѣе ан пзмѣнт непрїїн-

чїос ан мїжлокѣа алтор планте пзгѣї-тоаре еї шї кѣ тоатѣ ангрїїїреа грѣдї-нарѣлї, еа нѣ фаче де кѣт а креѣе пї-пернїчїтѣ шї рахїтїкѣ. Де лимба латїнѣ авїа ам авѣт о катедрѣ нїжнгрїїтѣ шї маї пѣрѣсїтѣ, шї де лимба італїанѣ нїчї ѣна! шї де лимба франѣеазѣ опт класе! Каре есте скопѣа лимбїї франѣезе? Ка сѣ о анвзцїзм? ка сѣ пѣтем кѣ дѣнса а не савѣї ла треѣїнїце, пентрѣ кѣ а ажѣне о лимлѣ ѣенералѣ? — Ансѣ н'авем пзнз а-кѣм нїчї ѣн ромѣн, почїѣ сѣ зїкѣ, нїчї дїн чеї че? шї аѣ ѣрмаѣ анвзцѣтѣрїле ан Франѣа, лас ла о парте пе школарїї ко-леѣїѣлї ноетрѣ, каре сѣ поатѣ ешї афа-рѣ шї фѣрѣ темере сѣ поатѣ зїче: кѣ еѣ скрїѣ ка ѣн франѣез, ан време че ка сѣ зїкѣ: еѣ скрїѣ ка ѣн грек, еѣ скрїѣ ка ѣн неамѣ, ам авѣт шї авем дестѣї. Тре-ѣѣе сѣ фїе вре о прїчїнѣ, кѣчї нѣ се поа-те ка лимба франѣозеаскѣ сѣ фїе аша де аневоїе, маї аневоїе де кѣт лимба ѣерма-нѣ. Прїчїна есте фоарте лесне де афлат; прїчїна есте кѣ н'о анвзцїзм атѣнчї кѣнд треѣѣе; прїчїна есте, ка ла тоате лѣкрѣ-рїле, кѣнд врем сѣ ле анвзцїзм фѣрѣ ме-тод, фѣрѣ орѣндѣїалѣ.

Ла формареа лімбїі французєшї, взркарїї карїї аґ креато аґ фост дїн ачїа карїї ашї фккѡсєрѡ єдѡкація латїнеше грєчєше шї італїенеше. Фермекѡ ачєстоп лімбї іа фккѡт сѡ дѡа лімбїї лор о ортографїє ал кѡрїа кѡвѡнт ал афлѡ чїнеѡа нѡмаї ан ачєсте лімбї; сѡї дѡа нїше фрасє адаѡнате дїн скрїіторїї грєчї, латїнї шї італїенї, шї сѡ лє ѡнеѡекѡ ла ѡн лок кѡ фрасєлє адаѡнате дїн гѡра попорѡлѡтї французє. Аша ан зїоа дє асѡзѡї ачѡшї ѡн французє карє сє нѡше шї креѡше кѡ лімѡа французєѡ ѡсѡел кѡм сє борѡеше дє ѡбїе ан ораше, ан театре, пе амѡѡанє, пе трїѡѡнє, пе катєдре, іар нѡ кѡм о борѡєск пе ла сатє, ачѡшї ѡн асємєнєа французє нѡ поатє сѡ фїє ан старє а скрїє лімѡа са en savant, дє нѡ ѡа кѡнѡѡше чєл пѡѡїн лімѡа латїнѡ; кѡчї афлѡрѡ дє формареа сѡїлѡлѡтї, карє сє фачє аѡѡнѡѡ дє нормѡ пе аѡторїї класїчї, дар ачѡшї ла ортографїє є сіліт ан тоатѡ ѡїѡѡа сѡ кѡѡтє ла дїксіонар, дє нѡ ѡа шї чєл пѡѡїн латїнеше сѡѡ італїенеше. Кѡм дар ѡрем ка нѡї сѡ пѡтем ачѡѡѡа лімѡа французєаскѡ пєнѡрѡ кѡ не ам пѡс ан колєѡїѡл нѡстрѡ опѡ класє дє лімѡа ачєаста, класє формате маї мѡлѡт пєнѡрѡ ка сѡ ампїєгѡм пе клїєнѡїї нѡѡрї дє кѡт пєнѡрѡ кѡ а чєрѡт'о трєѡѡїнѡѡ?

ѡн французє, снре єсємплѡ, нѡ поатє шї ка сѡ дєѡсєѡєаскѡ сѡѡстѡнтїѡїї фємєѡшї чїї карї сє скрїѡ кѡ ance шї чїї карї сє скрїѡ кѡ ence дє кѡт сѡ стєа тот'аѡѡна кѡ мѡна пе дїксіонар, дака нѡ ѡа шї латїнеше сѡѡ італїенеше; нѡ поатє асємєнєа сѡ дєѡсєѡєаскѡ пе (o) дїн (au) шї (eau) фѡрѡ дїксіонар дє нѡ ѡа шї ачєсте лімбї. Кѡм ѡа шї дар ромѡнѡл, дє нѡ ѡа фї прєгѡтїт маї дїнаїнтє. Пѡнѡ

сѡ арѡт імпортѡнѡа шї трєѡѡїнѡа чєа ма-ре а лімбїї італїанє кѡ трєѡѡє ѡзгѡтѡ ан класєлє чєлє д'ѡнтѡїѡ пєнѡрѡ алтє кѡѡїнтє маї маї, ѡїѡ арѡта кѡ ачѡшї пєнѡрѡ ачєст кѡѡїнт дака ѡрем сѡ ачѡѡѡїѡм французєше маї тємїїнїк шї маї лєснє, трєѡѡє сѡ сє ѡѡѡє маї ачѡѡїѡ лімѡа італїанѡ ан шѡѡалє шї апѡї чєа французєаскѡ. Кѡнѡ копїѡлѡ ѡа ачѡѡѡа італїенеше: *abbod Anza, alli Anza, const 'Anza* лї ѡа фї фѡарѡтє лєснє, кѡнѡ ѡа ачѡѡѡа французєше, сѡ скрїє *abond Ance, alli Ance, const Ance* асємєнєа кѡнѡ ѡа ачѡѡѡа італїенеше: *audi Enza, corrispod Enza dilig Enza, provvid Enza* лї ѡа фї фѡарѡтє лєснє сѡ скрїє французєше *audi Ence, correspod Ence, dilig Ence, provid Ence* асємєнєа пєнѡрѡ прѡнѡнѡїѡрєа (o) кѡнѡ сє скрїє кѡ (au) французєше, дака шїє пе дє о парѡтє ан італїенеше чєлє чє сє прѡнѡнѡїѡѡ (au) кѡм *audienza, auroga, aureola* нѡ ѡа ѡєнї нїчї о лѡтѡ ан іспїтѡ сѡ скрїє французєше *odiance, ogoe, ogeole, чї audience, aurore, auréole*; дє і сє ѡа снѡнє іарѡ кѡ тоатє ѡрѡѡєлє чє сѡнѡт дє орїѡїнѡ грєчєаскѡ шї латїнѡ сѡѡ шї ромѡнѡѡ карє аѡ ан сїнє (a) ѡрмаѡт дє доѡ консонє, ан французєше консона ѡрѡѡїтоарє сє фачє u, лї єстє лєснє сѡ факѡ пе *palma, psalmu, ромѡнѡшї pau-me, spaume, французєше кѡм шї пе fantasma італїенєск сѡѡ грєчєск сѡ'л факѡ французєше fantaume, сѡѡ fantóme* шѡл: аѡѡѡм іар тоатє ѡрѡѡєлє грєчєшї карє ан чєп прєпѡзіція (єѡ) шї с'аѡ прїїміѡт дє італїенї кѡ ачѡѡѡѡѡѡлє італїенеше, лї єстє лєснє а нѡ лє грєшї кѡнѡ ачѡѡѡѡа французєше, прєкѡм *emblema, emfasi, entusiasmo* шѡл: пе карє нѡ ѡа ѡєнї апѡїѡ

нічі одатъ аѢ іспітъ але скріе францо-
зеце нічі ромзнецце почит *amblème*,
amphase anthusiasme. Анез ачесте
піаде аѢлеснітоаре ле аадысеіѢ аѢаінте нѢ
маі ка сз арзт требѢица де а се вѢга
лімеа італіанъ маінаінте де кѢт чеа фран-
цузъ, дін каре ісворзек мѢлціме де аѢ
леснірі каре пентрѢ прескѢртаре ле так,
кѢчї кѢцїтѢла меѢ ачї нѢ есте сз фак о
грзматїкѢ, шї деспре дѢнсеае се ва ворѢї
ла локѢла лор.

Інтр'о школаъ де лімеї стрѢїне,) фїе
аѢ орї че царѢ ва фї ача школаъ, де се
ва вѢга шї лімеа французъ, требѢе вѢга-
тѢ маі наінте лімеа італіанъ саѢ латїнъ
ка сз поатѢ аѢвѢца кѢ темейѢ пе че д'Ѣн-
тѢїѢ. Ної анез авем шї алте кѢвїнте
маї марї де кѢт тоцї чеїлаацї ка сз ам-
брѢцїшѢм лімеа італіанъ шї сз о вѢгѢм
аѢ класеле чеае д'ѢнтѢїѢ де Ѣманїоаре.

КѢнд о провінцїе а дачїей ар фї авѢт
ворочїреа а'шї кѢлїва діалектѢла сѢѢ ро-
мзнецк шї а'л аадыче аѢ старе а еспїма
тоате ідеїле вѢаѢлаї нострѢ пе Ѣн план
регѢлат шї конс.кѢент, каре ромзн кѢ
жѢдікатѢ нѢ ар фї прїїміт ача діалект,
аѢтскмаї дѢпе кѢм се іа фїе-каре дѢпе
чеа бїсерїчек, авѢндѢ'л де нормѢ? КѢнд
не ар спѢне чїнева вѢ есте асфїа де діа-
лект ромзнецк кѢлїват кѢ аѢторїї сѢї,
кѢ бїбліотечеле саае, кѢ діксіонареле са-
ле, шї ачела поате сз не сѢжѢскѢ де
нормѢ кѢм сз кѢлївѢм пе аа нострѢ;
каре дін кѢцї аѢ дрепт скоп аѢтемѢреа
шкоалелор шї кѢлївареа лімеїї дѢпе фї-
реа еї, нѢ ар дорї сз шїе каре есте ача
діалект ка сѢ'л вѢгѢм аѢ шкоалеле но-
стрѢ? Ача діалект есте лімеа італіанъ,
каре нѢмаї аѢ рѢлацїе кѢтре чеааааае
лімеї есте о лімеѢ, кѢтре а нострѢ аѢ-

са есте діалектѢла ромзнецк чеа кѢлїват,
прекѢм аѢнтр'о време ера ачела аа дѢцїѢ-
лѢї пентрѢ італіа аѢтреаг... Ва фї о де-
стѢла довадѢ Паралелїсма че факѢ аѢтре
матерїа шї форма ачестор дѢз діалекте ка-
ре а шї аѢчепѢт а се пѢелїка. Ва пѢтеа
чїнева веае вокабѢларѢла де ворѢеле ра-
дікале шї грзматїка лор, шї мѢ мѢнѢгѢїѢ
а креае кѢ ва фї конѢїне ка шї мїне де-
спре ачест адеѢзр шї деспре требѢица а
се вѢга аѢ класеле ностре маї аѢтѢїѢ де
кѢт орї че лімеѢ. Анез ної пѢнѢ акѢм
ам авѢт лімеа французаскѢ, шї фѢрѢ а
пѢтеа сз о аѢвѢцѢм пентрѢ ѢрѢтѢла ме-
тод че с'а арѢтат маї сѢс, пентрѢ кѢ се
аѢвѢца нѢ ла времеа еї, а конѢрїѢїт шї
ва конѢрїѢї а не стрїка шї лімеа, аѢвѢндѢ-
се жѢнїмеа маїмѢцѢце дѢпе форма ачѢїї
лімеї. БаѢе чїнева де сѢамѢ, кѢ маї на-
їнте кѢнд се кѢлѢїа маї пѢцїнї банї пен-
трѢ шкоале, шї аѢкѢ пентрѢ лімеа фран-
цузъ маї нїмік, еша скрїїторї ромзнї пре-
кѢм рѢпогатѢла Гїгорїе МітрополїтѢла шї
аацїї а кѢрора лімеѢ шї компѢнере вор
пѢтеа аѢ тоатѢ времеа сз плакѢ шї сз
доведеаскѢ кѢ ашї скрїа ромзнецце ідеїле
че аѢеа. Де кѢнд кѢлѢѢце цара банї маї
мѢлцї шї кѢ лімеа французаскѢ шї маї
мѢлѢ де атѢнчї нїчї лімеа французаскѢ
нѢ аѢвѢцѢм, шї пе чеа ромзнецкѢ ам
скїмоносїто де тот.

Пре азнѢгѢ ачестеа, лімеа французаскѢ, де
нѢ ар аѢеа аѢторїї сѢї, аѢ карї поате чї-
нева кѢлеѢе атѢтеа ідеї, ар фї, дѢпе кѢм
шї есте, лімеа чеа маї сѢракѢ шї маї не-
дестїнїкѢ а аѢвѢца чїнева о шїїнѢцѢ аѢ-
тр'Ѣнсеа маї вѢрѢос лїтератѢра. СкоаѢѢ
чїнева дін еа ворѢелеа грѢчѢї шї латїне,
шї нѢ шїѢ кѢ че ва рѢмѢнеа; анез вор-
беле нѢ фак нїмік, форма Ѣнеї лімеї аї а-

ратъ дестоїніа, шї форма французейї є-
сте фoарте мікз, фoарте піпернічїтз, фoар-
те переглатз, ка сз о фереаскз крїато-
рїї єї де єкївоче шї нежнцелесѳрї, аѳ фoст
сіліці сзї деа ачєастз ортографїє прїн ка-
ре довжндїм анцїлесла маї мѳат кѳ окїї
де кѳт прїн ѳрекї. Антр'анса веде чї-
неба характерѳла ѳнѳї омѳ че пѳцін се гѳн-
дїше шї борбеше мѳат; ан нїчї антр'о
лімєз нѳ с'аѳ скрїс атзтеа де мѳате кзрїці
ка ан чєа францoзєаскз, шї де ва стоарче
чїнеба тоате кзрїале єї кѳ аѳторї кѳ тот
анпрєѳнз, нѳ поате скоате ѳн Омер, ѳн
Вірїїа, ѳн Данте, ѳн Мілтон, ѳн Гете.
Пре лангз ачєстєа нїчї о лімєз оменєаскз
нѳ єсте ан старє сз єспрїме кѳ дєс-
вѳршїре кѳцєтарєа Омѳлѳї, пєнтрѳ кз лї
лїпєцїе борбє, шї лімєа францoзєаскз є-
сте шї маї недєстоїнікз спрє ачєаста де
кѳт тоате, пєнтрѳ ачєа єсте сзракз ан
борбє, шї богатз ан фрасє, антокмаї
ка ѳн ом чє воїєше сз снѳє чєва, лї лї-
пєцїє борбє, шї анчєпє а фачє фєлѳрїмї де
фрасє ка сз фїє анцєалєс. Апої сз маї
вазз чїнеба шї борбєлє чє аѳ ан сїнє о
афїнітатє де анцєалєс кз н'аѳ шї о афїні-
татє де сѳнєт ка ан алтє лімєї. Ан а-
чєастз лімєз борбєлє парє кз сѳнт арѳн-
катє де антзмпларє фѳрз гѳндїрє. Веде
чїнеба: lieu, шї апої localitє шї local;
oeil шї апої oculaire; paїen ш'апої
paganisme; fraire, шї апої fraternel,
fraternitє — фѳрз frate, фѳрз
ucidere, ш'апої fraticide фѳрз ho-
ste (oaste) шї апої hostile, hostilitє, фѳ-
рз lucru, ш'апої lucrati шї алтєлє мѳа-
цїмє. Кѳм поате чїнеба анвзца ан асє-
менїа лімєз о лїтзратѳрз ѳндє нѳ поате
адѳна ка ан алтє лімєї фамїлії де борбє
ѳѳ рзлзчїна лор.

Тоате ачєстєа с'аѳ зїс нѳмаї пєнтрѳ
фoлoсѳла лїтєрар кз нѳ трєбѳє лімєа фран-
зєзз єзгатз ан шкоалє маї наїнтє де
кѳт алтє лімєї. Чє се атїнцє ангз де
фoлoсѳла морал карє єсте шї маї їмпорт-
тант, вазз чїнеба чєа чє арзт ан нoта
I а Паралєлісмаѳї чє се пѳблїкз. Пєнтрѳ
прєскѳргарє так ачї дєспрє ачєаста, шї а-
пої трєбѳє сз фїѳ конєкѳєнт кѳ планѳа
мѳ; кзчї темзндѳмз, де прєѳѳдїцєлє оа-
менїлор пєнтрѳ ачєаста лімєз чє а аѳѳнє
о манїє ан тоате касєлє шї ан тоате чєр-
кѳрїлє, сѳнт сіліт сз о прїїмєск ан ачєст
прoжєт; пєнтрѳ кз пзрїнциї шї арцїнєа ко-
пїї фѳрз єдѳкацїє шї нєпрокопсіці, кѳм ам зї-
чє нє дѳшї ла бїєрїкз, дака нѳї ва аѳзї дїн чєа
маї фрацєтз вѳрєтз а ангѳна францoзєцїє.

Сз пзшїм акѳм шї ла мєтoдѳла шкоа-
лєлор саѳ анвзцзтѳрєї. Де ва чєрчєта
чїнеба борбє ан взцзтѳрз ан адєвзр-
та ансємнарє ан фїє чє лімєз, саѳ ан ан-
сзмнарєа кѳ карє с'а прїїмїт ан лімєа ромз-
нєаскз, ва сз зїкз пзшїрєа прїн карє до-
вжндїм кѳношїнцєлє чє нѳ лє ам аѳѳт.
Ан орї чє лѳкрѳ грєшцїє чїнеба де нѳ
ва ѳрма пасѳрїлор чє фачє натѳра ан лѳ-
крзрїлє салє; тот чє єсте дѳпє натѳрз
єсте шї маї лєснє. Натѳра ан тоате лѳ-
крзрїлє салє се салѳцїє кѳ єлємєнтє дїн
карє ашї алкзтѳцїє апої прoдѳкцїїлє, шї
ан тоате лѳкрзрїлє салє о вєдєм кз дє-
ла аналїс трєчє ла сїнтєс. Цєнїѳа, кзнд
їнвєнтз, кзнд крoїєцїє, тотд'адѳна прїн а-
налїс трєчє ла сїнтєс; прѳнкѳла кзнд ан-
чєпє а борбєї шї а довжндї кѳношїнцє, ан-
тзїѳ кѳноацїє ш'апої нѳмєцїє, антзїѳ а-
дѳнз єлємєнтє де їдєї шї де борбє, шї
апої анчєпє а конєїна жѳдїкзцїї шї фрасє;
вєдєм кз мїнтєа лѳї дєла аналїс пз-
шцїє трєптат ла сїнтєс дїн чєа маї фрасє

ЇІТЪ ВЪРСТЪ ПЪНЪ. ЛА БЪТРАЖИЦЕ, ШІ АН
ТОАТЕ ВЕДЕМ КЪ АНВЦЪТЪРА ЧЕРЕ МЕТО-
ДА АНАЛІТІК КА СЪ СЕ ПОАТЪ НЪМІ АН-
ВЦЪТЪРЪ, АДІКЪ КА СЪ ПОАТЪ ПЪШІ. КЪНД
НЪ СЕ ВА ЛЪА АЧЕСТ МЕТОД, ТОТЪ'АШНА, ФІ-
ІНД АН ПРОТІВА НАТЪРЕІ, АНВЦЪТЪРА СЕ
ФАЧЕ ЗЪБАВНІКЪ ШІ МАІ ФЪРЪ СПОР, ІАР
СПОРЪА ЧЕ АР ПЪТЪА СЪШІ НЪ'А ПОАТЕ ЧІНЕ-
ВА АВЕА ДЕКЪТ АНТОРКЪНДЪСЕ ПЕ НЕІМЦІ-
ТЕ КЪ МІНТЕА ІАР ЛА АНЪЛІС АДІКЪ ЛА А-
ФЛАРЕА ПРІЧІНІІ. ПРЕТЪІНДІНІ ЄСТЕ ДЕ НЕА-
ПЪРАТЪ ТРЕБЪІНЦЪ ЛА АНВЦЪТЪРЪ МЕТОДА
АНАЛІТІК, ШІ КЪ МЪАТ МАІ ВЪРТОС ЛА НО-
РОАДЕЛЕ ЧЕ АНЧЕП.

АНСЪ ЧЕ ЄСТЕ МЕТОДА АНАЛІТІК ДЕ КЪТ
А ПЪШІ ЧІНЕВА КЪ ШКОЛАРІІ СЪІ ДЕЛА ЧЕЛЕ
КЪНОСКЪТЕ КЪТРЕ ЧЕЛЕ НЕКЪНОСКЪТЕ, ДЕЛА
ЧЕЛЕ МАІ ЛЕСНЕ КЪТРЕ ЧЕЛЕ МАІ АНЕВОІЕ? СЪ
ПЪНЕМ АКЪМ ШН КОПІА ЛА АНВЦЪТЪРЪ;
ТРЕБЪЕ ПРІН ЛІМБА СА ПРІН ВОРБЕЛЕ ШІ ІДЕІ-
ЛЕ КЪНОСКЪТЕ ЛЪІ СЪІ ФАЧЕМ КЪНОСКЪТЕ
АЛТЕ ВОРБЕ ШІ АЛТЕ КЪНОШІНЦЕ, АНСЪ ФЪ-
РЪА СЪРІ ПЕ СКАРЪ ПРОГРЕСІВЪ А НАТЪРЕІ.
РОМАНЪА ДАР ТРЕБЪЕ СЪ АНЧЕАПЪ РОМЪНЕ-
ЦЕ, ШІ КА СЪ НЪ ГРЕШІМ ПЛАНЪРІЛЕ НОАСТРЕ
ПЕ АЧЕАСТЪ СКАРЪ, ДЕ АЧІ ВОМ ТРЕЧЕ КЪ
ДАНСЪА ЛА О ЛІМБЪ САЪ ДІАЛЕКТ ЧЕ АРЕ МАІ
МЪАТЪ АСЕМЪНАРЕ КЪ ЛІМБА ЛЪІ, АЧЕАСТА Є-
СТЕ ЛІМБА ІТАЛІАНЪ ЄСТЕ ЛІМБА РОМЪНЕА-
СКЪ АН СТАРЕА ВЪРБЪЦІІ, ЄСТЕ ЛІМБА РОМЪНЕА-
СКЪ ЧЕ СЕ КЪВІНЕ ШНЕІ МІНЦІ МАТОРЕ ШІ АІ
ТРЕБЪЕО ДЕОСЕБІТЪ ЛІМБЪ ДЕ КЪТ А КОПІА-
ЛЪІ, САЪ А ШНЪІ НОРОД АН ПРЪНЧІАЛЪІ.

КЪ МАТІРІАЛЪА ДЕ ВОРБЕ ЧЕ ДОВЪНДЕЦЕ
ШН РОМЪН АН АЧЕСТЕ ДОЪ ДІАЛЕКТЕ РОМЪ-
НЕСК ШІ ІТАЛІАН, ПОАТЕ ПЪШІ КЪ МАРЕ АН-
ЛЕСНІРЕ ЛА ЛІМБА ФРАНЦЕЗЪ, АН КАРЕ ДОВЪН-
ДІМ ШІ АЛТЕ ВОРБЕ ВЪЗЪНД ШІ АЛТЕ ФОР-
МЕ; КЪ КЪТЕ ТРЕІ ЛІМБІ, АКЪМ ПОАТЕ ПЪ-
ШІ ЛА ЛІМБА ДАТІНЪ, КАРЕ НЪ Є АЛТА ДЕ

КЪТ ВОРБЕЛЕ ШІ ФОРМЕЛЕ ІТАЛІЕІ ВЕНІ АН-
ТРЕЦІ АДАЪСЕ ЛА СІНТИС; ВОІЪ ОЪ ЗІК АДІ-
КЪ КЪ КЪ ВОРБЕЛЕ ДІН ЛІМБА РОМЪНЪ, ІТА-
ЛІАНЪ ШІ ФРАНЦЕЗЪ КЪНОАЩЕ ЧІНЕВА МАІ
ТОАТЕ ВОРБЕЛЕ ДІКЦІОНАРЪЛЪІ ЛАТІН, ШІ Н'А-
РЕ МАІ МЪАТ ДЕ АЧІ АНАІНТЕ ДЕ КЪТ А ВЕ-
ДЕА ФОРМА САЪ СЪХІМАТІСМЪА АЧЕЦІІ ЛІМБІ
СІНТЕТІЧЕ, ЛА КАРЕ, ВА СЪ АЖЪНГЪ. ІТАЛІА ВЕКЕ
А ТРЕБЪІТ СЪ ТРЕАКЪ ПРІН ТРЕПТЕЛЕ АНАЛІСЪЛЪІ,
СФЕЛ КЪМ АЪ ТРЕКЪТ ТОАТЕ НОРОАДЕЛЕ, ШІ АСФЕА
КЪМ ТРЕЧЕ ШІ АНЪШІ ПРЪНКЪА КЪТРЕ ВЪРБЪЦІЕ
КЪ ЛІМБА СА. КЪТЪ ДІОСЕБІРЕ ЄСТЕ ДЕЛА ЛІМБА
ПРЪНКЪАЛЪІ ЦЕРМАН ПЪНЪ ЛА ЛІМБА ЛЪІ ГЕТЕ!

ДЪПЕ ЧЕ АМ АРЪТАТ НЕКЪВІІНЦЕЛЕ СІ-
СТЕМЕІ ТРЕКЪТЕ, АНАРЪСНЕСК А ПРОПЪНЕ ШІ
ЄЪ О ПЪРЕРЕ КАРЕ ЄСТЕ КА О КОНКАЪЗІЕ ДІН
ЧЕЛЕ ЗІСЕ ПЪНЪ АЧІ.

АНЪІЪ ТОЦІ ПРОФЕСОРІІ СЪ СЕ СКЪ-
ТЪРЕ КЪ ТОТЪА ДЕ СІСТЕМА ТРЕКЪТЪ, ПЕН-
ТРЪ КЪ СОКОТЕСК КЪІ ВА ФІ ВЕНІТ ЧЕАСЪА
СЪ КАЪЪ; АДОІЛЕА, СЪ ФАКЪ КЪМ СЪ
КЪНОАСКЪ БІНЕ ЛІМБА РОМЪНЕАСКЪ; ПЕНТРЪ
КЪ НЪ Є АНЕВОІЕ; А ТРЕІЛЕА СЪ АІБЪ О АН-
ЦЕЛЕЦЕРЕ АНТРЕ СІНЕ, О ШІРЕ, О АДЪНАРЕ
ШІ О МЪСЪРЪ САЪ ШІМЕ, ОАРЕ-КАРЕ КЪ КА-
РЕ СЪШІ ФАКЪ КЪТЪА САЪ ФЕАЪА СІСТЕМЕІ
АНВЦЪТЪРІЛОР ДЕ АЧІ АНАІНТЕ.

ДЪПЕ КЪМ АЪ ФОСТ АНТОКМІТЕ ШКОА-
ЛЕЛЕ ПЪНЪ АКЪМ, СЪ СЕ РЕФЪНДЕ ДЕ ТОТ
ШІ СЪ РЕМЪЕ НЪМАІ МЕТОДА АНКАСТЕРІ-
АН, А КЪРЪІА АНТРЪАЪЧЕРЕ АН ЦАРЪ, ШІ КЪ
ПРІЛЕЖЪА АЧЕСТА О ЗІК КЪ СЪНТЕМ ДАТОРІ
ДАЪІ ДЪМІТРІЕ БІЛІА. АНВЦЪТЪРІЛЕ АН-
СЪ ЧЕ СЕ ДАЪ ПРІН АЧЕСТ МЕТОД ТРЕБЪЕСК
РЕАЪКРАТЕ ПЕНТРЪ КЪ Н'АЪ ШІМЕ; СЪНТ ЛЪ-
КРАТЕ ДЕ МАІ МЪАЦІ ІНШІ КАРІ НЪ О'АЪ
АНЦЕАЕС АНТРЕ СІНЕ ШІ СЕАМЪНЪ НІЩЕ МЪ-
АЪЛАРЕ ЄТЕРОЦЕНЕ АДЪНАТЕ ЛА ШН ЛОК.

ЛІПСА ШІМЕІ ЧЕ С'А ВЪЗЪТ АН СІСТЕМА
ЧЕА ПЪНЪ АКЪМ ЄСТЕ ДЕ ЧІА МАІ ГРАВНІКЪ

тр'єв'инцз а се езга ан с'истема чеа нз-оз, кзчї ачєаста єсте с'вф'флаєт'ла анвзцзт'єрїї копїлор.

Ан тоат'є класелє сз домнеаскз метод'ла аналїтїк ка сїнг'єр'ла метод' к'євїїнчос ла анвзцзт'єрз.

Фїїнд кз лїмєа ноастрз ар'є тр'єв'инцз дє к'єлт'єрз, сїнг'єрз ва фї лїмєа чеа маї дє неапзратз тр'єв'инцз шї прїнтр' жнса бор фї копїї антр'єд'єшї ан тоат'є цїїнцє шї лїмбїлє.

Пєнтр'є к'єлтїварєа лїмбїї ноастрє вом прїїмї шї алтє лїмбї спрє анвзцзт'єрз.

Дїн ачєстє лїмбї стр'єжїнє знелє сє бор езга ан шкоалз андаторатє шї алтє нежндаторатє.

Челє андаторатє знелє бор фї єгалє шї с'єрорї лїмбїї ромзнєщї шї алтє доктє.

Лїмбїї с'єрорї шї єгалє вом прїїмї антзї'є пє їталїана шї апої пє францєза; їар лїмбє доктє, пє латїна шї єлєнїка.

Метод'ла аналїтїк сє ва антр'єд'єчє, нз нз маї ан фїє карє лекцїє ан партє чї шї ан фїє-чє рам'єрз дє анвзцзт'єрз, шї ан тоатз с'истема шкоалєлор, д'єпє к'єм сє ва бєдєа; анкзт колєц'єл антрєг ва фї їкоана ан марє а фїє-к'єрїа рам'єрз.

Ан шкоалєлє анчєпзтоарє сє ва анвзца нз маї р'ємзнєщє; їар ан клас'єл чеа д'єпє єрмз дїн карє трєчє ла єманїорє сє бор прєгзтї школарїї к'є анвзцзт'єрїлє чє а'є сз єрмєзє ан класє єрмзтоарє. Дї сє бор да анчєпзт'єрї дє Грзматїка ромзнєаскз, нз маї є-смплє ф'єрз рєг'єлє, нз маї дєклїнацїї шї конжзгациї; сє бор тїпзрї антр'єдїнс таблє спрє дєпрїндєрє а к'єноащє шї а чїтї лїтєрїкє латїнє шї грєчєщї. Ан ачєстє таблє ва фї нзрат єн вокаб'єлар компаратїв дє ворбєлє дє антзєа тр'єв'инцз. Ка сз фїм конєк'єнцїї ла мето-

д'єл адоптат (аналїтїк), пзшїнд дїла чєлє к'єноск'єтє кзтрє чєлє маї пзцїн к'єноск'єтє шї аша маї анколо, вокаб'єлар'єл ва фї ромзнєск шї їталїєнєск, фїїнд прєа пзцїнз дєосєбїрє шї ла ортографїє антрє ачїстє доз дїалєктє. Ачєлашї вокаб'єлар сє ва да копїлор ан сємєстр'є д'єпє єрмз ал ачєст'єлї клас, алкзт'євїт антр'єдїнс р'ємзнєщє, їталїєнєщє шї францозєщє. Прїн мїжлок'єл ачєстє сє дєпрїнд школарїї а чїтї кзтє трїє лїмбїлє, ашї антїпзрєск ворбєлє маї бїнє ан цїнєрєа дє мїнтє авзнд'єлє маї антзї'є ан доз лїмбї, шї дє а долоарз ка о рєпєтїцїє ан трїє, ф'єрз а сє фачє прєк'єрмарє; шї апої сз сє дєпрїндз фїрєщє ф'єрз рєг'єлє а фачє о компарациє антрє сємнєлє їдєїлор, карє ф'єрз грєйтатє анфзцїшазз копїлор єн фєл дє анчєпзт дє лїтзрат'єрз практикз.

(Ка єрма.)

Констїт'єцїа Трансїлбанїєї. *)

Темєлїа шї Ст'єлпїї чєї маї дє фр'єн-тє, карє фак констїт'єцїа патрїєї ноастрє, ста'є ан єрмзтоарєлє:

1. Артїколїї єнїрїї полїтїчєщї а ст'єт'єрїлор Трансїлбанїєї дєла ан'єл 1542 нз нз ла а. 1545.

*) Ачєст єкстр'єкт їнтерєст'єрї'є с'а'є ам-пзртзшїт рєдакцїєї дє кзтрз єн домн ї'єрїкконєс'єл дє мацїє сас. Домнїал'єї, прєк'єм маї дє м'єлтє орї, аша шї а-сгздатз воїщє а рїмжнїа ан фодїєа ноастрз анонїм. Ної ансз не сїмцїм андаторациї, аї а'єд'єчє пєнтр'є а лє салє остєнєлї м'єлцзмїтз ан п'єб'єлїк.

Рїдакт.

2. Діпломат анпзратѣлѣ Леополд, ала анѣл 1691 Іѣніе 4.
3. Санкція прагматикѣ, адекѣ леѣѣ-трѣа, прин каре ла анѣл 1744 статѣриле Трансїлванїї, аѣ десѣїнцат дрептѣла аде-церїї домніторїѣлѣ, прїїмінд сѣкчесїа ка-сеї хабсѣвргїко лотарїнгїче прекѣм ан лі-нїа екѣрѣтѣаскѣ, аша шї ан чеа фемеїаскѣ.
4. Артїколії діеталї дела 1791 ан-коаче.

Пѣнктѣриле ѣнїрїї челор трїї нації, а-декѣ а ѣнгѣрілор (сѣпт каре нѣміре се анцелег сїнгѣр прїїлеїації немешї, фїе ачеїа орї де че нації), а Сѣкѣїлор шї а Са-сілор сѣнт: 1. Сѣпѣнерѣа сѣпт ѣн до-мніторїѣ общеск. 2. Сѣфатѣла де таїнѣ (гѣ-бернѣла) алекѣтѣїт дїнтрѣн нѣмѣр потрї-їт де мѣдѣларїї алевїї дїн сѣнѣла нѣмі-телор нації. 3. Делїїна армонїе а нації-лор. 4. Общеаска адѣнарѣ, че се нѣмѣше діетѣ. 5. Общеаска апѣраре а патрїїї.

Прин діпломат анпзратѣлѣ Леополд се леѣѣше:

1. Словоѣенїа челор патрѣ релїїї прїїміте де маї наїнте; адекѣ: а чеїї ро-мано католичѣ, а кѣрїї дрептѣрїї ле аре шї чеа греко-католикѣ, а чеїї сѣветїко-рефор-мате, а чеїї аѣгѣстано-протестанте шї а чеїї соцінїане саѣ ѣнїтѣрѣшїї.
2. Ан-тѣрїреа тѣтѣрор дрептѣрілор шї а прїї-леїїлор, че се афлѣ ан Трансїлванїа.
3. Антѣрїреа правїїлор Трансїлванїї.
4. Антѣрїреа трїїѣналеелор шї але аитор де-регѣторїї.
5. Рѣндѣрїреа нѣмаї а патрїо-цілор пѣмѣнтенї ла деосїбітеле постѣрї а ле окѣрѣмѣрїї.
6. Анпзрїїреа пропрїетѣ-цілор конфїскате нѣмаї ла патрїоції че аѣ пѣс мерїте пентрѣ патрїе.
7. Рѣндѣрїреа ла челе маї маї дегрегѣторїї але патрїїї нѣмаї патрїоцілор пѣмѣнтенї.
8. Мо-

аѣла, аѣпѣ каре се кїамѣ шї се орѣндѣ-їеск діетеле. 9. Ашеѣареа пощелор.

Ла анѣл 1583 фѣвр. 11, Статѣтеле, адекѣ леїїле партїкѣларѣ а ле сасілор сѣлѣ антѣрїт декѣтрѣ Стефан Баторї, кра-їѣла Полонїї шї домн тотдеодатѣ а Тран-сїлванїї, ан резїденція крїїаскѣ Краковїа. Ачеаста сѣте констїтѣціа, де каре се вѣкѣрѣ мареле прїнціпат ал Трансїлванїї.

Кѣнтѣк.

(XXI)

(Аѣпѣ Кїшфалѣдї Шандор.)

Рѣѣрїа! че кѣрїї ла вале,
Ал вїеїлї тїп сенїн,
Кѣнд нѣвѣам сѣ цїѣ де жалѣ,
Шї срам вѣсѣла де плїн.
Ах тѣ, ѣнде ашѣзатѣ
Несте церѣмѣре н флорїт
О вѣд нї ачеа, нѣндѣратѣ,
Че де тот мѣлѣ прѣпѣдїт.

Ан оглїнда'ції чеа черѣаскѣ
Мїандрїї трѣп соѣ шѣлѣ гѣсїт;
Дар фрѣмос сѣл нїмерїаскѣ
Анкѣ ом нѣ лаѣ вѣпсїт.
Юнтраїтале апѣ, лакрѣмї
Феркїнцї мѣлте ам стрѣкѣрат,
Дїнѣцї мѣрѣмѣр де сѣспїнѣмї
Дїссѣорї сѣлѣ тѣрѣѣрат!

Ареор де сѣтежарїѣ, де вѣакѣрїї
їнѣкїт; дар сѣнѣтѣс,
Че мѣрѣц прїїеїї спре кѣмпѣрїї
Кѣ вѣрѣѣла чѣла пѣдѣрѣс;

Т'нтр'н вѣак грѣ де вѣоаре
 Аспре вѣнт'рї аї рѣдаат;
 Слабѣа остенит рѣоаре
 Тот ла тїне аѣ афлат!

Ах! шї мжндра, не'наѣратѣ
 Сѣет алтѣѣ сѣн дес ѣмбрїт
 Рїне а прївї стѣмпратѣ
 Да ал солрелѣї сѣїнїїт.
 Фрѣнзлѣ'цї вѣрзї аскѣцїтѣ
 Сѣспїнжнд еѣ леам мїшкат,
 Ш'а тале тарї рѣдѣїне
 Дѣкрѣмжнд леам адѣпат!

А. Арделѣан.

КЖТЕ ЧЕВА.

Кѣм анцелѣцї ачѣаста? Ын ом
 прѣамѣлте ворѣїторїѣ се афла одатѣ ан
 соїїстатѣ кѣ вѣстїтѣл композїтор Д.
 М. Бекер. — Вшїнд ачѣст дїн ѣр-
 мѣ дїн касѣ, зїсе флекарїѣл: „Кѣм сѣ
 анцелѣцѣм ачѣаста? оаменїї лѣѣда пе
 д. Бекер, ка пе ѣн вѣрѣат їстец, шї їатѣ
 кѣ ел сѣпт тоатѣ петреканїа нїчї гѣра нѣ
 шаѣ дескїсо.“ „Сѣ їерцї Домнѣлѣ,“ ре-
 пѣнсе о дамѣ, ел аѣ дескїсо; пѣнѣ кжнд
 аї ворѣїт дѣмнїата, аѣ кѣкат чѣл пѣцїн
 де доѣспреѣече орї.

Антреѣаре неоменеѣцѣ. Ын ен-
 глѣѣ афлжндѣсе ка оаспїт ла ѣн граф де
 Цїрманїа, вѣрѣѣ дїн антѣмпларѣ ѣн пѣхар.
 Графѣл антреѣѣ, дакѣ ар фї обїчнїїтѣ
 ан ѣнглїа асеменеа апѣкѣтѣрѣѣ. Внглѣѣѣл
 се рѣкѣлѣсе шї рѣспѣнсе: „Ачѣаста ток-
 ма нѣ, ансѣ дакѣ се антѣмплѣѣ, чѣл пѣ-
 цїн нѣмаї антреѣѣѣ нїмїнї де ачѣеа.

Комплїмент. Ын попѣ францозѣск сѣрї-
 дікасе сѣсе пе театрѣ, їар' дїн партѣр стрї-
 га алцїї: „Жос, жос!“ ансѣ джнѣл лшї
 цжнѣ локѣл, шї анторкжндѣсе кѣтрѣ пѣ-
 блїк зїсе кѣ блжндѣце; „Домнїлор! де-
 кжнд ан адѣнарѣа дѣмїлор воастре мї
 саѣ фѣрат ѣн чѣас де аѣр, маї вѣкѣрос
 воїск а кѣлтѣї спре а'мї кѣмпѣра ѣн бїлет
 де театрѣ, де кѣт амї пѣне шї табакїѣра
 ла рїзїко.

Дїн Гѣтѣ.

Омѣл трѣѣїе сѣ'шї пѣзтеаскѣ скѣмп
 рѣтѣчїрїлѣ салѣ дакѣ вреа а скѣпа де елѣ,
 шї апої маї арѣ сѣ спѣїе де норок.

Чѣле маї марї грѣѣтѣцї сѣнт аколо,
 ѣнде нѣ ле кѣѣтѣм.

Карѣ нѣ цїѣ їѣї, ачѣла трѣѣїе сѣ ан-
 вѣце а се лїнгѣшї, алтѣлїѣ нѣ о сколтѣ
 ла кѣлѣ. Немѣлѣцїмїрѣа тоадѣѣѣна есте ѣн
 фелїѣ де слѣѣїчѣне. Вѣ нїчї одатѣ н'ам
 вѣѣѣт, ка оаменї харнїчї сѣ фїе фост не'
 мѣлѣцїмїторї.

Фрѣмсеѣа нїчї одатѣ нѣ се поатѣ жѣ-
 дїка пе сїне ансѣш.

Ын фратѣ спарсе оалѣ, чѣлѣлалт спар-
 се ѣлчоаре. Реа економїе!

Чѣл маї марѣ норочїре есте ачѣеа, ка-
 ре андрѣѣтеѣѣѣ лїпсѣлѣ ноастре шї грѣше-
 лїлѣ нїлѣ потрїѣѣѣе.

Оаменїї адѣнк кѣѣетѣтѣторї шї сѣрї-
 ошїаѣ позїцїе рѣа кѣтрѣ пѣблїк. (Нѣ пѣлѣ).
 Пе вѣтржнї лї крѣцѣм, прѣкѣм крѣцѣм
 пе прѣнчї.

Нїмїк нѣ есте маї анфрїкошат, дїкѣт
 нїшїїнѣа чѣл лѣкрѣѣтоаре.